

KHEN SHISH
I DIDN'T HAVE THE HEART
TO WAKE YOU

GORDON GALLERY

חן שיש לא היה לי לב להעיר אותך | **Khen Shish** I Didn't Have the Heart to Wake You

חן שיש

לא היה לי לב להעיר אותך

גלריה גורדון

KHEN SHISH
I DIDN'T HAVE THE HEART
TO WAKE YOU

Gordon Gallery

KHEN SHISH

I DIDN'T HAVE THE HEART TO WAKE YOU

October–November 2013

Catalogue design and production: Koby Levy (The League)

English translation and editing: Michal Sapir

Photography: Yotam From

Additional photography: Yugal Pardo (pp. 40, 48, 52-53),

Oded Löbl (pp. 44-45, 54-55), Meidad Suchowolsky (pp. 46-47)

Printing: Artplus, Jerusalem

Measurements are height x width

On the cover: I Hope You Burn, 2013 (see p. 12)

Publication of the catalogue was supported by the Israel National Lottery Council for the Arts

© 2013, Gordon Gallery

Gordon Gallery

95 Ben Yehuda Street

Tel Aviv 63401

Tel: 972-3-5240323

Fax: 972-3-5240935

gordongl@netvision.net.il

www.gordongallery.co.il

Naomi Aviv

I DIDN'T HAVE THE HEART TO WAKE YOU

She shows up to our meeting with a flower again, offering it with a delicate gesture and a benevolent smile. One flower with a long stem. A gerbera. Thirteen years ago, when she started exhibiting drawings and collages, she could fill entire walls with basic gestures, with automatic, diligent line drawings, topped by one or several petals. Sometimes, that petal became an eye. She made lots of eye-flowers with stems. The same flower, if shown upside down, became a light bulb dangling from a wire, like the lonely light bulbs in the American artist Philip Guston's paintings. At times, the light bulb became a black and melancholic sun or a frustrated tuber. The bulb would develop into a bird, an insect, a kind of beetle, which would metamorphose in its turn into a kind of spider with multiple arms and tentacles. These graphic motifs, kinds of symbols, seemed to take shape spontaneously. Her papers were pasted directly onto the walls of Hagar Gallery in Jaffa, covering them from top to bottom. Already back then, her symbolic scribbles were seen as expressive, essential, temperamental and legitimate expressions. The legitimacy for these ideograms came from precedents such as Raffi Lavie, Aviva Uri and Moshe Gershuni.

Now, as she unfolds the large canvases – diptychs and triptychs and one pentptych –measuring in meters and about to be exhibited for the first time at Gordon Gallery, she herself is overtaken. It seems she has completed the transition from drawing to painting. The works, layered with spontaneous touches in a limited palette, have acquired an authoritative air. Painting-painting. An energetic dialectic of covering and erasing; an intimate and free dialogue, which seemingly refuses to be locked in a cage of words or of distinct figures; black or golden paint applied directly from the container, by hand and by brush, with a line and with fingertip taps. It was Clement Greenberg who in the 1950s defined such painting as an “event”, training our gazes to follow the traces left by body gestures on the canvas: painting as a collection of testimonies to the painterly act itself, its force or its tenderness, its stutter or its eloquence, its length or its precision.

In the eighties, this type of art, which peaked in the fifties, engendered a burst of vibrant neo-expressionist activity, with raw, primitivist forms and emotional, symbolist contents, which looked into the historical and mythical depth and used it as a launch pad to embark on a fresh painterly adventure. Many artists breathed life into certain aspects of the original abstract expressionism. The neo-expressionist energy came from Europe – Germany, Italy – with mythological artists such as Kiefer and Richter, and the transavantgarde of Clemente, Chia, Cucchi and Paladino, and settled in New York. Israel also saw the development of a strong local-international version of romantic and emotional neo-expressionist painting, for example in the painting of Tsibi Geva. Julian Schnabel, the disputed star of the expressionist return to painting, claimed that the neo-expressionism of the eighties actually emerged in opposition to Greenbergian abstraction. According to him, the new painting offered an “art that was less elitist, less hermetic. Its subject matter was more overtly related to life.” Nonchalant and unpretentious graphic rawness, and a constant movement between the controlled and the uncontrolled received emblematic expression in the art of Jean-Michel Basquiat, which has remained as contemporary as it was at the moment of its birth. “It’s abstract and it’s over the top,” Basquiat summed it up.

Roberta Smith, the New York Times art critic, recently published a piece in which she tried to delineate the state of contemporary painting. Her principal claim is that painters today are freer in regards to painting than ever before. She suggests that today, the encounter between the representational and the abstract seems vital and natural. Painting in her view is in a moment of dazzling balance between the representational and the abstract. The painters who have emerged in the last decade enjoy artistic freedom. They paint what they want in a wide variety of styles, materials and methods.

THE MAKING OF KHEN SHISH

Khen Shish is a ceremonial artist. She wakes up early in the morning, washes the floor in her apartment, washes her hair and only then, as fresh as a daisy, turns to the canvas. More often than not, she jumps out of bed impatiently even before sunrise and quickly cleans and gets cleaned, so she can go and look at the struggle and wrestling animating the painting on which she was working the day before. Since we are not dealing with painting made from observation of nature, landscape or an object, and since we are not dealing with an enactment of a vision that has taken shape earlier in her mind, and since we are not dealing with any kind of preplanning or prior knowledge, no wonder she is excited and curious about the moment she will look, for the first time, at her creation.

At the looking stage, the distance between her and the outside viewer is almost erased. The painting surprises her as much as any observer. Surprise is fundamental to this kind of intuitive painting. As is the abstract approach. No doubt the same signs, images or symbols that recur again and again as part of the artist’s handwriting may encourage an analytical or symbolist reading, which is far from obligatory and sometimes even absurd. Some readers may remember how in the last decade of his life Raffi Lavie abandoned his representations of the secular prickly pear cactus, and re-baptized it as a geranium – a half-wild half-cultivated scented plant – and with this essential change his paintings started yielding new, symbolist readings! It was very strange. What was even stranger, was that he did not reject such readings, as he did earlier in his career, but allowed them to undermine and contest early readings, which had established his status as the leader of a Tel Aviv school – fresh, materially scarce, clear of phraseology and symbols.

An important, amusing and confusing moment is the moment after “what came out came out,” because she must “paint for the painting,” especially when she has an exhibition coming up and a fixed opening date. On the canvas, initially covered with thick black paint applied by hand, crude forms take shape in the strong light of the lamp. She molds them until they become abstract painterly elements, the aforementioned ideograms, in the usual palette identified with her. Now comes the gallerist or curator or friend. She pulls out the paintings one by one and immediately tells the viewer what he is seeing and what she has painted (inadvertently, in an inertial, automatic, somewhat Dadaistic swoop, it should be remembered).

She unfolds, for example, the nocturnal pentptych (a painting composed of five panels), painted with strong hand and brush movements, with lots of coal black, white, red, green. The pentptych measures 5 meters in width and 2 meters in height. It’s a typical expressive abstract. It looks like an “explosion” of red fireworks in the night sky. Without waiting for the viewer’s reaction and knowing intuitively that the human mind likes stories, she immediately suggests some childish narrative and in fact she makes up a “story”. This is a very important stage in her creative process and it stands almost in contradiction to the rather accidental character of the painting. “Here on the side it came out as a green bamboo with a bird’s head on it. This is a galaxy with tons of stars, eyes, endless sky with rising chariots. The painting stands on bird’s legs, and there is a light bulb, smoke, x’s, eyes as huge as boats, autumn leaves strewn on the white ground and a kind of vase in which floats a red heart.”

She pulls out another diptych. Two 2x2 meter canvases. A kind of childish fantasy of the Garden of Eden. “Here it came out as a couple, a male and a female. She has tears with smoke. His body is a line with a bird’s leg and a pile of leaves. She has a breast; it’s as if the

breast is spurting something. Hair and a hand. In her hand she's holding a flower. He is also holding a flower. From his flower hangs a light bulb and below there is some dark-colored fruit. One is red on green, poisonous, and between them there is a kind of golden tree and lots of layers of transparent white." Another painting: "A pregnant female bird and it has fins that slide into the fire. Opposite it, there is a male bird holding a transparent egg and sprouting a stem and some leaves. Between them there is fire. It's white. It's a golden jungle. The dry green looks like gold. The female is standing. The male is bending forward."

And then comes a very powerful painting, teeming with hand and brush touches: a black tree with roots and a treetop. The treetop is painted like a large eye that burns in orange and red. The inner frame is gilded and is designed, according to the artist, "to delimit, glorify and elevate the painting."

THE BAPTISM CEREMONY, THE LYRICAL STAGE

After the narrative stage comes another verbal stage. The titles. The ceremony itself looks like this: all the new paintings are lined up against the walls of the living room which serves as her studio. Now she pulls out of the computer a page with lines upon lines of (unlike the painting) articulate and polished titles, which she has collected from a manipulative reading of literature and poetry. The titles, mostly romantic, are far more finished, normative and poetic than the paintings. She devotes a moment or two to the titles, debating which painting should be matched with which line from the sheet she has printed out listing the readymade names. The link between the title and the work is loose rather than illustrative, and the relation between the quite random title and the spontaneous painting is lyrical, airy and playful. In successful cases, the title coupled with the work tugs at your heartstrings. The baptizing ceremony is extremely important to her. She once explained it: "So they don't remain orphans, poor things, so they don't walk around nameless."

It is actually the polished title, usually unconnected to the painting that takes the painting back to its initial abstract stage.

Thus the magnificent pentptych with the nocturnal landscape is given the readymade title: "Littering the Landscape with a Broken Heart." The broken heart resonates with the heart in the title of the exhibition as a whole, "I Didn't Have the Heart to Wake You," which has also been extracted from the pre-prepared list. But many hearts have been broken in her paintings in the last thirteen years.

The painting that looks like a fantasy of Adam and Eve in the Garden of Eden is given the name: "Exotic Kitten and Serious Viper". The painting with the pregnant bird whose fin

catches fire is called: "It was Not the Street that I Loved, It was You." The big tree with the mushroom-like top, shaped like a large burning eye receives the name: "Hundreds of Miles of Pain." The painting with the self-important bird opposite the large eye is called: "Song, Bird." Another painting featuring an eye with a burning pupil, a fish's fin, a bird's head, a deer's horn, feathers, leaves, smoke and some x's is called: "I Was In Love Big Time." The painting featuring a kind of bird-of-paradise with a huge red beak, pink wings and a broken heart is called: "Her Heart is in the East." A kind of figure in profile turning its back on a black creature, a bird's leg and some curling smoke is called "I Hope You Burn."

NO SMOKE WITHOUT FIRE

The smoke curls which have frequently risen from figures or houses in her paintings are joined for the first time by fire and by the orange color. Here and there she ignites it in red orange and black, but on the whole she takes care not to let the fire consume the image or the picture. It is a toned-down fire, at times even frozen or whitened, yet it is still stoked in the title which seems to have been unleashed from the bottom of her heart, "I Hope You Burn." It would not be surprising to find interpretations based on esoteric philosophies, and those who wish to replace the mystery in her painting with mysticism (the letters that make up her first name in Hebrew are already an acronym of Occult Wisdom), will also find ample scope to pursue. Shish herself, a native of the magical town of Safed and a person of faith by her own definition, may actually encourage a mystical reading.

THE BIG HEART

It is easy to love Khen Shish. It is easy to fall in love with the quasi-decorative freshness of her works. It is easy to surrender to the beautiful titles and to the whole quasi-childish process involved in the name-giving. It is easy to protect her, and to encourage her. And she has indeed received some grants and prizes that have left her no choice but to become totally devoted to art, fatally sabotaging her simple childhood dream of becoming an arts and crafts teacher. And still we might wonder how a collection of seemingly familiar gestures and scribbles have become canonical works of art. The enormous diptych featured in the Permanent Collection of Israeli Art exhibition, her pair of large vultures, which was chosen by Ellen Ginton, the Israeli collection's curator, concluded that year's purchases by the Tel Aviv Museum. So she is in the Tel Aviv Museum's collection of Israeli art and in numerous private collections, and in general her painterly sensibilities have been warmly embraced.

“I Didn’t Have the Heart to Wake You,” is the name of the new exhibition by Khen Shish, an Israeli soul artist who paints the way a bird sings. Does her painting soak up power from the history of Western art? Of course. Does her painting spring up from the foundations of Israeli painting? Certainly. Should we juxtapose her painting with the work of Dganit Berešt or Michal Naaman, the way she was juxtaposed in the past with Lea Nickel at the Ashdod Art Museum and at Beit Mani in Tel Aviv? Not necessarily. Khen Shish is not a descendent of the avant-garde principality, which was born here in the conceptual seventies, nor is she a typical pupil of Yitzhak Livneh’s neo-expressionist school. It does not mean that the works of Naaman or Berešt or Getter do not also possess an impulsive and spontaneous dimension whose meaning sometimes takes years to become clear, but Shish’s painting is ideogrammatic and of a different kind, close in spirit to the calligraphic drawing of Dorchin and Aviva Uri, and hereafter continuing to accrue power from the Italian transavantgarde and from the whole return-to-painting trend that developed at the end of the seventies and the beginning of the eighties.

For many years, the Modernist action or gesture painting has been asking to be registered also as an act of giving, of generosity. Khen Shish is the right person to achieve this combination of a painterly gesture that comes from the whole body rather than just the hand, and an act of showering the viewer with abundance. Her new painting is more mature, rich and plentiful: a pair of birds, eyes as big as a boat, pregnancy, giant tears, flower, heart, fruit, leaves, and lots of gold. Those who are looking for a new model of art in this hyper-utilitarian age should look for it in the (always surprising) gestures of generosity. Maybe it would be right to call it retrograde. An echo of those offerings that human beings used to present to the gods in order to placate them. For perhaps, every work of art is the offshoot of that ancient ritual. That is, art originates from the cosmic need to perform a gesture of giving, however formed or stylized, carried by a bighearted movement, from the body to the world. For before everything else, the artist still goes into the studio to create something priceless.

KHEN SHISH

- Born in Safed, Israel, 1970
Lives and works in Tel-Aviv

- 1994
- America-Israel Cultural Foundation Scholarship

- 1995
- BFA, The Art Institute, Oranim Academic College, Kiryat Tivon

- 1996-1998
- America-Israel Cultural Foundation Scholarships

- 1999
- MFA, Bezalel Academy of Art and Design and the Hebrew University, Jerusalem
- The Anglo-Israeli Photographic Award (Multi-Exposure): grant to make a project in London

- 2000
- Studying at the New Seminar for Visual Culture, Theory, and Criticism, Camera Obscura School of Art, Tel Aviv

- 2003
- Eugen Kolb Foundation Award, Tel Aviv Museum of Art

- 2004
- Young Artist Award, Ministry of Culture and Sport
- America-Israel Cultural Foundation Grant for a stay abroad

- 2007
- Legacy Heritage Fund Prize, Tel Aviv Museum of Art
- Artist in Residence, Cité des Arts, Paris

- 2009
- The Ministry of Culture and Sport Award

Selected Projects and Solo Exhibitions

- 1995
 - Installation at the Protestant Church, Wadi Nisnas, Haifa (catalogue)
- 1997
 - "Henna", Beit-Hagefen Gallery, Haifa (with Rana Bishara); curator: Hannah Koppler (booklet)
- 1998
 - "Part Time Witch", Jerusalem Artists House; curator: Nahum Tevet
- 1999
 - "The Goat and the Sesame", Antea Gallery, Jerusalem
- 2000
 - "Buongiorno Giotto", Department of Photography Gallery, Bezalel Academy of Art and Design, Jerusalem
- 2003
 - "Birthday", Hagar Gallery, Jaffa; curators: Tal Ben-Zvi, Naomi Aviv (catalogue)
- 2005
 - "La Vie en Rose", Alon Segev Gallery, Tel Aviv
- 2006
 - "Transit", Kodra Visual Arts Festival, Thessaloniki, Greece; curator: Tal Ben-Zvi (catalogue)
 - "I was Kidnapped by Indians", The University Art Gallery, University of Haifa; curator: Ruti Direktor (catalogue)
- 2008
 - "This Damned Heart of Mine", Habers Gallery, Vienna
 - "Nerves Sing", Alon Segev Gallery, Tel Aviv (booklet; text: Ktzia Alon)
- 2009
 - "Fire, Smoke, and Scales", Oranim Gallery for Israeli Art, Kiryat Tivon; curators: Students supervised by David Wakstein
 - "Ornaments et plis", Hagalleria, Paris
- 2010
 - "In the Black Distance: Lea Nikel and Khen Shish", Ashdod Art Museum; guest curator: Naomi Aviv (catalogue)
- 2013
 - "I Didn't Have the Heart to Wake You", Gordon Gallery, Tel Aviv (catalogue)
 - "In the Black Distance: Lea Nikel and Khen Shish", Mani House, Tel Aviv (catalogue)

Selected Group Exhibitions

- 1995
 - "Gathering on the 5th Floor", New Central Bus Station, Tel-Aviv
 - "Point", Pyramida Center for Contemporary Art, Haifa
 - "Artic: Recipients of the America-Israel Cultural Foundation Scholarships", The Genia Schreiber University Art Gallery, Tel Aviv University (catalogue)
- 1997
 - "Artic: Recipients of the America-Israel Cultural Foundation Scholarships", Museum of Israeli Art, Ramat Gan (catalogue)
 - "Sixty Horsepower", Installations in Wadi Nisnas, Haifa (catalogue)
- 1998
 - "The House in Musrara 3", Musrara Gallery, Jerusalem; curator: Rachel Sukman
 - "Seeing with your Fingertips", the New Art Workshop, Ramat Eliyahu, Rishon-Lezion; curator: Sharon Barak-Bachar
- 1999
 - Biennale degli Artisti Giovani, Rome; curator: Alfredo Pirri (catalogue)
 - "Hidden, Latent, Unknown", Ami Steinitz Gallery for Contemporary Art, Tel-Aviv
 - "Look Mamma Look", The Old Bezalel, Jerusalem (part of Art Focus); curator: Yitzhak Livneh
 - "Sister", Jerusalem Artists House; curators: Shula Keshet, Rita Mendes-Flohr (catalogue)
- 2000
 - "Exile: Recipients of the Anglo-Israeli Photographic Award (Multi-Exposure)", Hamumche Gallery, Tel Aviv; Wigmore Fine Art Gallery, London (catalogue)
- 2002
 - "BodyCase", RAM Foundation Gallery, Rotterdam
 - "Mother Tongue", Museum of Art, Ein-Harod; curator: Tal Ben-Zvi (catalogue)
- 2003
 - "Young Israeli Art: The Jacques and Eugenie O'Hana Collection", Tel Aviv Museum of Art; curator: Ellen Ginton (catalogue)
 - "The Promise, the Land", OK Center for Contemporary Art, Linz, Austria; curator: Stella Rollig (catalogue)
 - "There are Flowers", Line 16 Gallery, Tel-Aviv; curator: Galia Yahav
 - "Scar", The New Gallery, Teddy Stadium, Jerusalem; curator: Hedva Shemesh (catalogue)

- 2004
 - "Intensive Care", Alon Segev Gallery, Tel Aviv; curator: Doron Rabina
- 2005
 - "Recipients of the Ministry of Culture and Sport Awards", Tel Aviv Museum of Art; curator: Ellen Ginton (catalogue)
- 2006
 - "Sigalit Landau, Gal Weinstein, Khen Shish", Alon Segev Gallery, Tel Aviv
 - "Present Now: Art of the Land 5", Reading Power Station Compound, Tel Aviv; curator: Tel Ben-Zvi
- 2007
 - "Young Israeli Art: Recipients of the Legacy Heritage Fund Prize", Helena Rubinstein Pavilion for Contemporary Art, Tel Aviv Museum of Art (catalogue)
 - "Traces 3: The Third Biennale for Drawing in Israel", Jerusalem Artists House; curator: Dalia Manor (catalogue)
 - "Manual Labor", Beit-Hagefen Gallery, Haifa; curator: Dalia Markovich (catalogue)
 - "Selected Artists", Alon Segev Gallery, Tel Aviv
 - "The Other Sea", Jerusalem Artists House; curators: Dalia Markovich, Ktzia Alon (catalogue)
 - "Looking at the Trees and Seeing More than the Forest: from Raffi Lavie's House", Givon Art Gallery, Tel Aviv
- 2008
 - "Short Cuts", Habers Gallery, Vienna
 - "Near and Apparent: Connections and Contexts from the Benno Kaleb Collection", The Open Museum, Tefen industrial Park; curator: Ruth Ofek (catalogue)
 - "Rooms of Their Own: Art, Video, and Installation", Ticho House, The Israel Museum, Jerusalem; curator: Timna Seligman
 - "NOIR", Bineth Gallery, Tel Aviv
- 2009
 - "Osculation Point: A Dialogue Between Image and Word, from the Benno Kaleb Collection", Gordon Gallery, Tel Aviv
 - "In Drawers", Center for Contemporary Art, Tel Aviv; curator: Guy Morag-Tzepelewitz
 - "Selected Artists", Hagalleria, Paris
 - "Spring - Summer", The Gottesman Etching Center, Kibbutz Cabri
 - "League: 101 Tel Aviv Female Artists", Amiad Center, Jaffa; curator: Galia Yahav
 - "Consolation", Inga Gallery for Contemporary Art, Tel Aviv; curator: David Adika
 - "Israeli Art Now", Naomi Arin Gallery, Las Vegas, Nevada; curator: Omer Shani

- 2010
 - "Day Light", Nechoshtan Compound, Tel Aviv; curator: Yoav Hirsch
 - "Recipients of the Ministry of Culture and Sports Awards", Herzliya Museum of Contemporary Art; curators: Dalia Levin, Dana Orland (catalogue)
- 2011
 - "New on Paper: Recent Acquisitions in the Prints and Drawings Collection", Israel Museum, Jerusalem; curators: Ronit Sorek, Nirit Sharon-Debel and Eva Sznajderman
 - "The Museum Presents Itself: Israeli Art from the Museum Collection", Tel Aviv Museum of Art; curator: Ellen Ginton
- 2012
 - "The Merry Mummy", Ramat Gan Museum of Art; curator: Mira Avgar
- 2013
 - "Momentum", Minotaure Gallery, Tel Aviv; curator: Marie Shek
 - "Wound", Petach Tikvah Museum of Art; curators: Drorit Gur Arie, Hila Cohen-Schneiderman, Sigal Kehat-Krinski
 - "time of human experience", Inga Gallery of Contemporary Art, Tel Aviv

שתישרף הלוואי I Hope You Burn
2013, acrylic on canvas, 174x137 cm

[12]

לבה במזרח Her Heart is in the East
2013, acrylic on canvas, 174x137 cm

[13]

מאות קילומטרים של כאב Hundreds of Miles of Pain
2013, acrylic on canvas, 174x137 cm

זיכרונות מאפריקה Memories from Africa
2013, acrylic on canvas, 174x137 cm

Song, Bird
ציפור, שיר
2013, acrylic on canvas, 174x137 cm
2013, אקריליק על בד, 174x137 ס"מ

האיילה והיער The Doe and the Forest
2013, acrylic on canvas, 153x117 cm
אקריליק על בד, 153x117 ס"מ

הייתי מאוהבת חבל על הזמן I was in Love Big Time
2013, acrylic on canvas, 174x137 cm
אקריליק על בד, 174x137 ס"מ

הגעתי עד לפה, דברי איתי I've Come this Far, Talk to Me
2013, אקריליק על בד, סרט סאטן, 212x117 ס"מ 2013, acrylic on canvas, satin ribbon, 212x117 cm

הכושית אמרה לציפור תני לי אהבה The Negro Said to the Bird, Give Me Love
2012-2013, acrylic on canvas, 153x117 cm 2013-2012, אקריליק על בד, 153x117 ס"מ

אחרי הכל Aftermath
2012-2013, acrylic on canvas, 150x117 cm 2013-2012, אקריליק על בד, 150x117 ס"מ

חלתולה אקזוטית ונחש צפע רציני
 2013, דיפטיך, אקריליק על בד, 200x180 ס"מ

Exotic Kitten and Serious Viper
 2013, diptych, acrylic on canvas, 200x180 cm

לא את הרחוב אהבתי אלא אותך
 2013, דיפטיך, אקריליק על בד, 200x180 ס"מ

It was Not the Street that I Loved, It was You
 2013, diptych, acrylic on canvas, 200x180 cm

חן שיש Khen Shish
2012-2013, acrylic and gold leaf on canvas, 70x55 cm
2013-2012, אקריליק ועלי זהב על בד, 70x55 ס"מ

נתחיל חיים חדשים We Will Start a New Life
2012-2013, acrylic and gold leaf on canvas, 70x55 cm
2013-2012, אקריליק ועלי זהב על בד, 70x55 ס"מ

הנסיך והציפור The Prince and the Bird
 2012-2013, acrylic and gold leaf on canvas, 70x55 cm
 2013-2012, אקריליק ועלי זהב על בד, 70x55 ס"מ

עיניים שלי, בוא Come, Apple of My Eye
 2012-2013, acrylic and gold leaf on canvas, 70x55 cm
 2013-2012, אקריליק ועלי זהב על בד, 70x55 ס"מ

סוס ודמעות Horse and Tears
2012-2013, acrylic and gold leaf on canvas, 55x70 cm
2013-2012, אקריליק ועלי זהב על בד, 55x70 ס"מ

התפחם לי הלב מתוך My Heart Turned to Coal Because of You
2012-2013, acrylic and gold leaf on canvas, 55x70 cm
2013-2012, אקריליק ועלי זהב על בד, 55x70 ס"מ

לב פוטוגני Photogenic Heart
2012-2013, acrylic and gold leaf on canvas, 55x70 cm
2013-2012, אקריליק ועלי זהב על בד, 55x70 ס"מ

עין לב Heart Eye
2012-2013, acrylic on canvas, 55x70 cm
2013-2012, אקריליק על בד, 55x70 ס"מ

רחוב נוצץ, מה יש לדבר
 2012-2013, diptych, acrylic and gold leaf on canvas,
 70x125 cm

הנשר
 2012-2013, diptych, acrylic and gold leaf on canvas,
 70x110 cm

מחרוזת תפוזים Orange Necklace
 2013, acrylic on canvas, satin ribbon, 165x110 cm
 2013, אקריליק על בד, סרט סאטן, 165x110 ס"מ

חיה בסרט Live in a Dream
 2012-2013, acrylic on canvas, satin ribbon, 170x95 cm
 2012-2013, אקריליק על בד, סרט סאטן, 170x95 ס"מ

ללכלך את הנוף עם לב שבור Littering the Landscape with a Broken Heart
2013, פנטפטין, אקריליק על בד, 200x450 ס"מ 2013, pentptych, acrylic on canvas, 200x450 cm

געגונע **Longings**
 2005, acrylic on canvas, 96x110 cm, private collection
 2005, אקריליק על בד, 96x110 ס"מ, אוסף פרטי

יפה שלי, נשמה שלי, עצובה שלי **My Beautiful One, My Soulful One, My Sad One**
 2012-2013, diptych, acrylic and gold leaf on canvas, 140x55 cm
 2012-2013, דיפטיך, אקריליק ועלי זהב על בד, 140x55 ס"מ

הנשרים The Eagles
 2010, diptych, acrylic on canvas, 400x220 cm each,
 אוסף מחזיון תל אביב לאמנות Tel Aviv Museum of Art Collection

סוס וזיקוקין Horse and Fireworks
 2006-2012, acrylic on canvas, 197x170 cm,
 אוסף חגית ועופר שפירא Hagit and Ofer Shapira Collection

נשרה לבונה **White Eagle**
 2010-2012, acrylic and gold leaf on canvas, 100x195 cm,
 private collection

נשר אפור **Grey Eagle**
 2010-2012, acrylic and gold leaf on canvas, 100x195 cm,
 private collection

מלכה Queen
2010, acrylic on canvas, 198x94 cm, private collection
2010, אקריליק על בד, 198x94 ס"מ, אוסף פרטי

מלך King
2010, acrylic on canvas, 198x104 cm, private collection
2010, אקריליק על בד, 198x104 ס"מ, אוסף פרטי

פרח בודד בטוקיו Lonely Flower in Tokyo
 2012, acrylic on canvas, 154x117 cm, Dubi Shif Collection
 אוסף דובי שיף, 2012, אקריליק על בד, 154x117 ס"מ

אבן גבירול 82 Ibn Gvirol
 2013, acrylic on canvas, 154x117 cm
 2013, אקריליק על בד, 154x117 ס"מ

הדמעות שלך הורגות אותי
 Your Tears Kill Me
 2013, acrylic on canvas, 150x117 cm, private collection
 2013, אקריליק על בד, 150x117 ס"מ, אוסף פרטי

קם בבוקר ועזב
 Got up in the Morning and Left
 2012-2013, acrylic and gold leaf on canvas, 70x125 cm
 2012-2013, אקריליק ועלי זהב על בד, 70x125 ס"מ

שמעון ורודין Pink Sky
2005, acrylic on canvas, 220x200 cm, private collection
2005, אקריליק על בד, 220x200 ס"מ, אוסף פרטי

יונאף עורב Owl Crow
2008, acrylic on canvas, 220x200 cm
2008, אקריליק על בד, 220x200 ס"מ

העלמה והעורב The Maiden and the Crow
2007, acrylic on paper, 550x700 cm
2007, אקריליק על נייר 550x700 ס"מ

עצבים שרים Nerves Sing
2008, acrylic on paper, 350x700 cm
2008, אקריליק על נייר 350x700 ס"מ

חן שיש

- נולדה בצפת, 1970
- חיה ועובדת בתל אביב

- 1994
- מלגת קרן תרבות אמריקה-ישראל

- 1995
- תואר ראשון באמנות, סמינר אורנים, קריית־טבעון

- 1996–1998
- מלגת קרן תרבות אמריקה–ישראל

- 1999
- תואר שני באמנות, בצלאל אקדמיה לאמנות ועיצוב והאוניברסיטה

- העברית, ירושלים
- מלגת הקרן הבריטית־ישראלית לצילום (Multi-Exposure) לביצוע פרויקט בלונדון

- 2000
- לימודים בסמינר החדש ללימודי תרבות חזותית, תיאוריה וביקורת, קמרה אובסקורה, תל אביב

- 2003
- פרס אויגן קולב, מוזיאון תל אביב לאמנות

- 2004
- פרס האמן הצעיר, משרד התרבות והספורט
- מלגת שהייה בחו"ל, קרן תרבות אמריקה-ישראל

- 2007
- פרס קרן מורשה, מוזיאון תל אביב לאמנות
- מלגת שהייה ב־Cité des Arts, פריז

- 2009
- פרס עידוד היצירה, משרד התרבות והספורט

מבחר פרויקטים ותערוכות יחיד

- 1995
- מיצב בכנסייה הפרוטסטנטית, ואדי־ניסנס, חיפה (קטלוג)

- 1997
- "חינה", בית הגפן, חיפה (עם רנא בשארה) אוצרת: חנה קופלר (חוברת)

- 1998
- "מכשפה במשרה חלקית", בית האמנים, ירושלים; אוצר: נחום טבת

- 1999
- "העז והשומשום", גלריה אנטיאה, ירושלים

- 2000
- "Buongiorno Giotto", הגלריה של המחלקה לצילום, בצלאל, ירושלים

- 2003
- "יום הולדת", גלריה הגר, יפּו; אוצרות: טל בן־צבי, נעמי אביב (קטלוג)

- 2005
- "La Vie en Rose", גלריה אלון שגב, תל אביב

- 2006
- "Transit", פסטיבל קודרה לאמנות חזותית, סלוניקי, יוון; אוצרת: טל בן־צבי (קטלוג)
- "מאיוז גלקסיה מטורפת, היא שואלת", הגלריה האוניברסיטאית לאמנות, אוניברסיטת חיפה; אוצרת: רותי דירקטור (קטלוג)

- 2008
- "הלב הארוך הזה שלי", גלריה הברס, וינה
- "עצבים שרים", גלריה אלון שגב, תל אביב (חוברת: טקסט: קציעה עלון)

- 2009
- "אש, עשן וקשקשים", הגלריה לאמנות ישראלית אורנים, קריית־טבעון; אוצרים: סטודנטים בהנחיית דוד וקשטיין
- "קישוטים וקיפולים", Hagalleria, פריז

- 2010
- "במרחק השחור: לאה ניקל וחן שיש", מוזיאון אשדוד לאמנות; אוצרת אורחת: נעמי אביב (קטלוג)

- 2013
- "לא היה לי לב להעיר אותך", גלריה גורדון, תל אביב (קטלוג)
- "במרחק השחור: לאה ניקל וחן שיש", בית מני, תל אביב (קטלוג)

מבחר תערוכות קבוצתיות

- 1995
- "מפגש בקומה 5", התחנה המרכזית החדשה, תל אביב
- "נקודה", מרכז פירמידה לאמנות עכשווית, חיפה
- "ארטיק: הזוכים במלגות קרן תרבות אמריקה–ישראל", הגלריה האוניברסיטאית לאמנות ע"ש גניה שרייבר, אוניברסיטת תל אביב (קטלוג)

- 1997
- "ארטיק: הזוכים במלגות קרן תרבות אמריקה–ישראל", מוזיאון לאמנות ישראלית, רמת־גן (קטלוג)
- "שישים כוח סוס", מיצבים בוואדי־ניסנס, חיפה (קטלוג)

- 1998
- "הבית במוסררה 3", גלריה מוסררה, ירושלים; אוצרת: רחל סוקמן
- "לראות בקצות האצבעות", הסדנה החדשה לאמנות, רמת־אליהו, ראשון־לציון; אוצרת: שרון ברק־בכר

- 1999
- הביינאלה לאמנים צעירים, רומא; אוצר: אלפרדו פירי (קטלוג)
- "חיביון, טמיר, נעלם", גלריה עמי שטייניץ לאמנות עכשווית, תל אביב
- "Look Mama Look", בצלאל הישן, ירושלים (במסגרת ארטפוקס) אוצר: יצחק ליבנה

- "ארטיק: הזוכים במלגות קרן תרבות אמריקה–ישראל", מוזיאון לאמנות ישראלית, רמת־גן (קטלוג)
- "כאן ולא מכאן", מכללת ויצ'ו לעיצוב, חיפה; אוצרים: סטודנטים בהנחיית ענת גטניו (קטלוג)
- "אחותי", בית האמנים, ירושלים; אוצרות: שולח קשת, ריטה מנדס־פלור (קטלוג)

- 2000
- "גלות: הזוכים במלגות הקרן הבריטית־ישראלית לצילום (Multi-Exposure)", גלריה המומחה, תל אביב; גלריה וויגמור לאמנות עכשווית, לונדון (קטלוג)

- 2002
- "Bodycase", גלריה ראם, רוטרדם
- "שפת אם", משכן לאמנות, עין־חרוד; אוצרת: טל בן־צבי (קטלוג)

- 2003
- "אמנות ישראלית צעירה: אוסף ד'אק וגנייה אוחנה", מוזיאון תל אביב לאמנות; אוצרת: אלן גינתון (קטלוג)
- "הארץ המובטחת", מרכז OK לאמנות עכשווית, לינץ, אוסטריה; אוצרת: סטלה רוליג (קטלוג)
- "יש פרחים", גלריה קו 16, תל אביב; אוצרת: גליה יהב
- "צלקת", הגלריה החדשה, איצטדיון טדי, ירושלים; אוצרת: חדוה שמש (קטלוג)

- 2004
- "טיפול נמרץ", גלריה אלון שגב, תל אביב; אוצר: דורון רבינא

- 2005
- "הזוכים בפרסי משרד התרבות והספורט", מוזיאון תל אביב לאמנות; אוצרת: אלן גינתון (קטלוג)

- 2006
- "סיגלית לנדאו, גל וינשטיין, חן שיש", גלריה אלון שגב, תל אביב
- "הווה עכשיו: אמנות הארץ 5", תחנת הכוח רדינג, תל אביב; אוצרת: טל בן־צבי

- 2007
- "אמנות ישראלית צעירה: זוכי פרס קרן מורשה", ביתן הלנה רובינשטיין לאמנות בת־זמננו, מוזיאון תל אביב לאמנות (קטלוג)
- "רשמים 3: הביינאלה הארצית לרישום", בית האמנים, ירושלים; אוצרת: דליה מנור (קטלוג)

- "מלאכת כפיים", בית הגפן, חיפה; אוצרת: דליה מרקוביץ (קטלוג)
- "מבחר אמנים", גלריה אלון שגב, תל אביב
- "הים האחר", בית האמנים, ירושלים; אוצרות: דליה מרקוביץ, קציעה עלון (קטלוג)
- "להתבונן בעצים ולא לראות רק את היער: מביתו של רפי לביא", גבעון גלריה לאמנות, תל אביב

- 2008
- "ShortCuts", גלריה הברס, וינה
- "סמוך ונראה: קשרים והקשרים מאוסף בנו כלב", המוזיאון הפתוח, תפן; אוצרת: רותי אופק (קטלוג)
- "חדרים משלהן: אמנות, וידיאו ומיצג", בית אנה טיכו, מוזיאון ישראל, ירושלים; אוצרת: תמנע זליגמן
- "שחור", גלריה בינט, תל אביב

- 2009
- "נקודת השקה: דו־שיח בין דימיו למלה, מאוסף בנו כלב", גלריה גורדון, תל אביב
- "תוכניות מגירה", המרכז לאמנות עכשווית, תל אביב; אוצר: גיא מורג־צפלבין

- "אמנים נבחרים", Hagalleria, פריז
- "אביב־קיץ", מרכז גוטסמן לתחריט, קיבוץ כברי
- "ליגה: 101 אמניות תל אביביות", מרכז עמיעד, יפּו; אוצרת: גליה יהב
- "נחמה", גלריה עינגע לאמנות עכשווית, תל אביב; אוצר: דוד עדיקא
- "אמנות ישראלית עכשיו", גלריה נעמי ארין, לאס־וגאס, נוואדה; אוצרת: עומר שני

- 2010
- "אור יום", מתחם נחושתן, תל אביב; אוצר: יואב הירש
- "הזוכים בפרסי משרד התרבות והספורט", מוזיאון הרעליה לאמנות עכשווית (קטלוג)

- 2011
- "על נייר: חרש באוסף הרישומים וההדפסים", מוזיאון ישראל, ירושלים; אוצרים: רונית שורק, נירית שרון־דבל, וחוה שניידרמן
- "המוזיאון מציג את עצמו – אמנות ישראלית מאוסף המוזיאון", מוזיאון תל אביב לאמנות; אוצרת: אלן גינתון

- 2012
- "המומיה העליוה", מוזיאון רמת גן לאמנות; אוצרת: מירה אבגר (קטלוג)

- 2013
- "מומנטום", גלריה מינוטאור, תל אביב; אוצרת: מרי שק
- "פצע", מוזיאון פתח תקוה לאמנות; אוצרות: דרורית גור אריה, סיגל קרינסקי, הילה כהן־שניידרמן
- "אוצר: יונה פישר, אוסף בהקמה", מוזיאון אשדוד לאמנות (קטלוג)
- "זמן הניסיון האנושי", גלריה עינגע לאמנות עכשווית, תל אביב

מהציורים. היא מקדישה לכותרת רגע אחד או שניים ומתלבטת לאיזה ציור להתאים איזו שורה מתוך הדף שהדפיסה עם השמות מן המוכן. הזיקה בין הכותרת לעבודה אינה אילוסטרטיבית כי אם משוחררת ויחסיה של הכותרת המקרית למדי עם הציור הספונטני הוא יחס לירי, אורירי ומחוייך. במקרים מוצלחים הכותרת יחד עם העבודה צובטים בלב. טקס ההטבלה בשם חשוב לה מאין כמוהו. פעם היא נימקה את זה במילים: "שלא יהיו יתומים, המסכנים, שלא יסתובבו בעולם בלי שם".

דווקא הכותרת המלוטשת והתלושה בדרך כלל מן הציור, מחזירה את הציור לשלב הראשוני והמופשט. וכך, לפנטפטיך המרהיב בעל הנוף הלילי היא מעניקה את הכותרת הרדי־מו: "ללכלך את הנוף עם לב שבור". הלב השבור מהדהד את הלב בכותרת שניתנה לכל התערוכה, "לא היה לי לב להעיר אותך", שאף היא נשלפה מתוך הרשימה המוכנה מראש. אבל לבבות רבים נשברו בציוריה בשלוש־עשרה השנים האחרונות. לציור שנראה כמו פנטזיה על אדם וחוה בגן עדן היא מעניקה את השם: "חתלתולה אקזוטית ונחש צפע אמיתי". לציור עם הציפור ההריונית בעלת הסנפיר הנלכד באש היא קוראת: "לא את הרחוב אהבתי אלא אותך". העץ הגדול עם הצמרת הפטרייתית שמעוצבת כעין גדולה ובווערת זוכה בשם: "מאות קילומטרים של כאב נכנסו בך". לציור עם הציפור המנופחת מחשיבות עצמית מול העין הגדולה היא קוראת: "בשנה הבאה נשב". לציור נוסף ובו עין בעלת אישון בוער, סנפיר של דג, ראש ציפור, קרן של איל, נוצות, עלים, עשן ואיקסים היא קוראת: "הייתי מאוהבת חבל על הזמן". לציור ובה מין ציפור גן עדן בעלת מקור אדום ענק, כנפיים וורודות ולב שבור היא קוראת: "מוצאה מן הזריחה". למעין דמות בפרופיל המפנה גבה ליצור שחור, רגל של ציפור ועשן מסתלסל היא קוראת "שתישרף הלוואי".

אין עשן בלי אש

אל סלסולי העשן העולים תדיר מבין דמויות או בתים בציוריה עד כה מצטרפת לראשונה אש וכן הצבע הכתום. פה ושם היא מציתה אותה באדום כתום ושחור אך בעיקרון היא שומרת שהאש לא תאָל את הדימוי או התמונה. זאת אש ממותנת, לעיתים ממש מוקפאת או מולבנת, ועדיין מלובה בכותרת שכמו נחלצת מעומק לבה, "שתישרף, הלוואי". לא יהיה זה מפתיע לפגוש פרשנויות הנשענות על תורות איזוטריות ומי שמבקש להחליף את המסתורין בציור שלה במיסטיקה (כבר האותיות ח"ן הם ראשי תיבות של חכמה נסתרת) ימצא גם הוא כר נוח להתגדר בו. שיש עצמה, ילידת העיר הקסומה צפת ואדם מאמין כהגדרתה את עצמה, עשויה לעודד דווקא קריאה מיסטית.

הלב הרחב

קל לאהוב את חן שיש. קל להתאהב ברעננות הכמו־דקורטיבית של עבודותיה. קל להתמסר לכותרות היפות ולכל התהליך הכמו־ילדותי שכרוך בהכתרה בשם. קל לגונן עליה, לעודד, להמריץ, לשמח ולהתחנף אליה, כפי שמתחנפים לילד. והיא אכן זכתה לאורך כל הדרך במלגות ופרסים שלא הותירו לה ברירה אלא להישאב טוטאלית אל האמנות, תוך חבלה אנושה בחלום הילדות הפשוט להיות מורה למלאכה. ועדיין משהו נשאר לא מפוענח. חידתי. ועדיין מותר לתהות איך הפכו אוסף של מחוות ושרבוטים שנראים מוכרים לעבודות אמנות

קאנוניות. שכן, בשלב זה בקריירה שלה, זה שהיא קאנון זאת עובדה. הדיפטיך הענק בתערוכת אוסף הקבע של האמנות הישראלית, זוג הנשרים הגדולים שלה, שנבחר על ידי אוצרת האוסף הישראלי אלן גינתון, חתם את הרכישות של אותה שנה במוזיאון תל אביב. אז היא באוסף של האמנות הישראלית המוצג במוזיאון תל אביב והיא בהרבה מאד אוספים פרטיים ובכלל, הרגישויות הציוריות שלה מאומצות כחום וגם מעט הביקורת שעדיין נכתבת בישראל משיבה לה מחוות חיבוב ואהבה.

"לא היה לי לב להעיר אותך", נקראת התערוכה החדשה של חן שיש, אמנית נשמה ישראלית המציירת

כמו שציפור מזמרת. האם הציור שלה טופח כוח מן ההיסטוריה של האמנות המערבית? ברור. האם הציור שלה מנץ מתוך תשתית הציור הישראלי? בוודאי. האם כדאי לעמת בין הציור שלה לעבודה של דגנית ברסט או מיכל נאמן כפי שהיא עומתה בעבר עם לאה ניקל במוזיאון לאמנות באשדוד ובבית מאני בתל אביב? לא הכרחי. חן שיש אינה ממשיכתה של נסיכות האוונגרד שנולדה פה בשנות השבעים המושגיות ואינה תלמידה מובהקת של הציור מאסכולת הניאו־אקספרסיוניזם של יצחק ליבנה. זה לא אומר שאין בעבודות של נאמן או ברסט או גטר גם מימד אימפולסיבי וספונטיני שלעיתים לוקח שנים עד שמשמעותו מתבררת לאמן עצמו, אבל הציור של שיש אידיוגרמטי ומזן אחר, הקרוב ברוחו לרישום הקליגראפי של דורצ'ין ואביבה אורי ומשם הוא ממשיך לצבור כוח מן הטרנס־אוונגרד האיטלקי ובכלל מכל המגמה של החזרה אל הציור שהתרחשה בסוף שנות השבעים ותחילת השמונים.

המתח בין הגישה המופשטת לבין הצטברותו של מילון צורות חן שישי – לב, פרח, מנורה, ציפור, עין,

עלה, בית, טיפות, סימני איקס ועשן מסולסל – הוא חידתי. הכותרת השירית הופכת את הציור שלה למרתק.

של שנות השמונים צמח דווקא מתוך התנגדות למופשט הגרינברגי. לדבריו, הציור החדש התאפיין כאמנות ״פחות אליטיסטית, פחות הרמטית, יותר קשורה לחיים״. גולמיות גראפית נונשלאנטית, נטולת יומרות, ותנועה תמידית בין מה שנשלט ומה שאינו נשלט קיבלו ביטוי מובהק באמנותו של ז'אן מישל בסקייה, שנתרה עכשווית כברגע לידתה. ״זה מופשט וזה מוגזם״, סיכם זאת בסקייה.

רוברטה סמית, מבקרת האמנות של הניו יורק טיימס, פרסמה לא מכבר רשימה ובה ניסתה לשרטט את מצבו של הציור העכשווי. עיקר טענתה, שהציירים כיום ניגשים אל הציור ממקום חופשי ומשוחרר מאי־פעם. לטענתה, המפגש בין הייצוגי למופשט נראה היום חיוני, וכה טבעי. הציור לדעתה נמצא ברגע של איזון מדהים בין הייצוגי למופשט. הציירים שצמחו בעשור האחרון נהנים מחירות אמנותית. הם מציירים מה שהם רוצים במגוון רחב של סגנונות, חומרים ומתודות.

כבר הרבה שנים ביקש ציור הפעולה או המחווה להירשם גם כמייצג אקט של נתינה, אקט של הרעפה, אקט של נדיבות. חן שיש היא האדם הנכון לזכות בחיבור זה שבין המחווה הציורית היוצאת מן הגוף כולו ולא מסתפקת בכף היד ובין אקט של השפעת שפע על המתבונן. הציור החדש שלה בשל יותר, עמוס בכל טוב: עיניים גדולות כסירה, הריון, דמעות ענק, פרח, לב, פירות, עלים, והמון זהב. העיניים התרות אחר מודל חדש של אמנות בעידן היפר־תועלתני זה, יש לחפשו במחות (התמיד מפתיעות) של נדיבות. אולי נכון יהיה לכנותו רטורגרד. הדהוד לאותן מנחות שבני האדם הגישו לאלים על מנת לפייסם. הן אפשר שכל עבודת אמנות הינה תולדה של אותן טקס או מחוות נתינה לאלים. כלומר, מוצאה של האמנות כולה מאותו צורך קוסמי לבצע מחווה של נתינה, מעוצבת או מסוגנת ככל שתהיה, רוכבת על תנועה רחבת לב, מן הגוף פנימה אל העולם. שהרי, לפני הכל, האמן עדיין נכנס אל הסטודיו על מנת ליצור את מה שאין לו מחיר. עצם העשייה האמנותית מושתתת על צורך נפשי שתכליתו אינה מוגדרת רק במונחים של שוק וסחורות.

THE MAKING OF KHEN SHISH

חן שיש היא אמנית טקסית. היא מתעוררת מוקדם מאוד בבוקר, שוטפת את רצפת דירתה, חופפת את שיער ראשה ורק אז ניגשת, רעננה כטל, אל בד הציור. לא מעט פעמים היא נשלפת בזריזות קצרת־רוח מן המיטה עוד לפני שעולה האור והיא ממהרת לנקות ולהתנקות על מנת שתוכל לגשת ולהתבונן במאבק ובהתגוששות שבציור שעליו עמלה יום קודם. מכיוון שאין מדובר בציור הנעשה מתוך התבוננות בטבע, בנוף או באובייקט, ומכיוון שאין מדובר בביצוע של חיזיון שהצטייר לפני הכל בעיני רוחה, ומכיוון שבכלל לא מדובר בשום סוג של תכנון או ידיעה מראש, אין פלא שהיא נתונה בהתרגשות וסקרנות לקראת הרגע בו תביט, לראשונה, במעשה ידיה.

בשלב ההסתכלות המרחק בינה לבין הצופה הזר כמעט ונמחק. הציור מפתיע אותה כפי שהוא מפתיע כל מתבונן. אלמנט ההפתעה הוא עקרוני בסוג זה של ציור אינטואיטיבי. גם הגישה המופשטת היא עקרונית. נכון שאותם סימנים, דימויים או סמלים השבים ומופיעים שוב ושוב כחלק מכתב היד של האמן עשויים לעודד קריאה אנליטית או סימבוליסטית, שכלל אינה הכרחית ולעיתים אפילו אבסורדית. אולי יש בין הקוראים מי שזוכר איך רפי לביא של העשור האחרון לחייו חדל לייצג את הצבר החילוני והוא הוטבל כגרניום – צמח מבושם חצי פראי חצי מתורבת – ועם שינוי מהותי זה ציוריו החלו מניבים קריאות חדשות, סימבוליסטיות!.

זה היה משונה מאד. מה שהיה עוד יותר משונה זה שהוא לא הדף קריאות כאלה, כפי שעשה בתחילת דרכו, ואיפשר להן לערער ולהתווכח עם קריאות מוקדמות בעלות תכנים שביססו את מעמדו כראש של אסכולה תל אביבית, רעננה, דלת חומר, נטולת פראזות וחפה מהצטעצועיות בסימבולים.

רגע חשוב, משעשע ומבלבל הוא הרגע אחרי ש״יצא לה מה שיצא״, כי היא מוכרחה ״לצייר בשביל הציור״, בעיקר כשנקבעת לה תערוכה ומועד פתיחה. מתוך הבד המכוסה תחילה בצבע שחור סמיך, שנמרח בידיים, כבר מפציעות לאור המנורה החזק צורות גולמיות. היא מעבדת אותן עד שהן הופכות לאלמנטים ציוריים מופשטים, אותן אידיאוגרמות, בפלטת הצבעים הרגילה המזוהה איתה. כעת מגיע הגלריסט או האוצר או החבר. היא שולפת את הציורים אחד אחד ומיד מספרת לצופה מה הוא רואה, ומה היא ציירה (מבלי שהתכוונה, בהינף אנרצי, אוטומטי, קצת דאדאיסטי, כדאי לזכור).

היא פורשת למשל את הפנטפטיך (ציור המורכב מחמישה לוחות – pentptych) הנוקטורנלי והמצוייר בתנועות חזקות של יד ומכחול, בהרבה שחור פחם, לבן, אדום, ירוק. מידת הפנטפטיך היא 5 מטרים רוחב ו־2 מטרים גובה. מופשט אקספרסיבי מובהק. נראה כ״התפוצצות״ של מין זיקוקין די נור אדומים בשמי הלילה. מבלי להמתין לתגובת הצופה וכמי שיודעת אינטואיטיבית שהמוח האנושי אוהב סיפורים היא מיד מקדמת איזו עלילה ילדותית, היא בעצם ממציאה ״סיפור״. זהו שלב מאד חשוב בתהליך היצירה שלה והוא עומד כמעט בסתירה לאופיו הדי־מקרי של הציור. ״פה בצד יצא לי במבוק ירוק ועליו ראש ציפור. זאת גלקסיה עם מלא כוכבים, עיניים, שמיים אינסופיים עם מרכבות עולות. הציור עומד על רגלי ציפור, ויש נורה, עשן, איקסים, עיניים ענקיות כמו סירות, עלים מתפזרים בשלכת על האדמה הלבנה וכמו ואזה ובתוכה צף לב אדום״. היא שולפת עוד דיפטיך. שני בדים בגובה 2 מטר וברוחב 2 מטר. מעין פנטזיה ילדותית על גן עדן. ״הנה פה יצא לי זוג, זכר ונקבה. יש לה דמעות עם עשן. הגוף שלו זה קו עם רגל ציפור וערימת עלים. לה יש שד, השד משפריץ כאילו. שיער, ויד. ביד יש לה פרח. גם לו יש פרח. מהפרח שלו יורדת נורה ולמטה מתגלגלים פירות כהים. אחד אדום על ירוק, רעיל, וביניהם יש מין עץ זהב והרבה שכבות של לבן שקוף.״הלאה. ציור נוסף: ״ ציפור בהריון ויש לה סנפירים שגולשים אל תוך האש. מולה יש ציפור שמחזיק ביצה שקופה ויוצאים לו גם גבעול עם עלים. ביניהם יש אש. לבנה. זה ג'ונגל מזהב. הירוק היבש נראה זהב. היא עומדת. הוא רוכן.״ ואז מגיע ציור חזק מאד ועתיר נגיעות ידיים ומכחול: עץ שחור עם שורשים וצמרת. הצמרת מצויירת כעין גדולה הבושרת בכתום ואדום. המסגרת הפנימית מוזהבת ונועדה לדברי האמנית ״לתחום, לפאר ולרומם את הציור״.

והנה: ״ציפור גדולה וציפור קטנה. הציפור הקטנה מתעופפת מעבר לעין גדולה אליה מוביל סולם.

הציפור הגדולה עומדת. הכנף מצויירת עם נוצות שהן עלים״.

טקס ההטבלה, השלב הלירי

לאחר שלב העלילות שהיא גוללה בסטודיו, מגיע שלב מילולי נוסף. הכותרות. הטקס עצמו נראה כך: הנה נשענים על קירות חדר המגורים המשמש אותה כסטודיו כל הציורים החדשים. כעת היא שולפת מן המחשב דף ובו מרוכזות שורות שורות של כותרות רהוטות ומלוטשות (בניגוד לציור) המלוקטות על ידה מתוך חומרי קריאה מניפולטיבית בספרות ובשירה. הכותרות, לרוב רומנטיות, הרבה יותר מוגמרות, נורמטיביות, שיריות

חן שיש

לא היה לי לב להעיר אותך

אוקטובר-נובמבר 2013

עיצוב והפקת קטלוג: קובי לוי (הליגה)

תרגום לאנגלית ועריכה: מיכל ספיר

צילום: יותם פרום

צילומים נוספים: יגאל פרדו (עמ' 40, 48, 52-53),

עודד לבל (עמ' 44-45, 54-55), מידד טוחובולסקי (עמ' 46-47)

דפוס: ע"ר, תל אביב

כל המידות רחב×גובה

על העטיפה: שתשרף הלוואי, 2013 (ר' עמ' 12)

הקטלוג ראה אור בסיוע מועצת הפיס לתרבות ואמנות

© 2013, גלריה גורדון

גלריה גורדון

רחוב בן יהודה 95

טל': 03-5240323

פקס: 03-5240935

gordongl@netvision.net.il

www.gordongallery.co.il

נעמי אביב

לאוהבי ח"ן

גם הפעם היא הגיעה לפגישה עם פרח והיא מושיטה אותו במחווה ענוגה מלווה בחיוך שוחר אך טוב. פרח אחד בעל גבעול ארוך. גרברה. לפני שלושה עשרה שנים, כשהחלה להציג עבודות רישום וקולאז'ים, היא ידעה למלא קירות שלמים במחוות בסיסיות, ברישומי קווים אוטומטיים, חרוצים, הנושאים בראשם עלה כותרת אחד או כמה. יש ואותו עלה כותרת הפך לעין. היא עשתה המון פרחי-עיניים עם גבעול. אותו פרח אם הוצג במהופך הפך לנורה המשתלשלת מחוט, כמו הנורות העריריות בצירוריו של פיליפ גסטון האמריקאי. הנורה הפכה לעיתים לשמש שחורה ומלנכולית או לפקעת מתוסכלת. הפקעת עוד תתפתח ותהפוך לציפור, חרק, מין חיפושית, שתתגלגל בתורה למין עכביש מרובה זרועות וחיישנים. מוטיבים גראפיים אלה, מעין סמלים, הצטיירו מאליהם. הניירות שלה הודבקו ישירות על קירות גלריה הגר, ביפו, מן המסד עד לטפחות. כבר אז נתקבלו השרבטים הסמליים שלה כהבעות אקספרסיביות, עקרוניות, טמפרמנטיות ולגיטימיות. את הלגיטימציה לאידיאוגרמות אלה העניקו תקדימים כרפי לביא, אביבה אורי ומשה גרשוני.

כעת, כשהיא פורשת את הבדים הגדולים – דיפטיכים וטריפטיכים ופנטפטין אחד הנמדדים במטרים והעומדים לקראת תערוכה ראשונה בגלריה גורדון, היא עצמה מלאת השתאות. נראה כי היא השלימה את המעבר מרישום לציור. רבודים בנגיעות ספונטניות בסקלה צבעונית מצומצמת העבודות צברו גוף והבעה סמכותנית. ציור-ציור. דיאלקטיקה אנרגטית של כיסוי ומחיקה; דו-שיח אינטימי ומשוחרר המסרב לכאורה להיכלא בכלוב של מילים או של פיגורות מובהקות; מריחות של צבע שחור או זהב ישר מהמיכל, בכף יד ובמכחול, בקו ובטפיחות של כריות האצבעות. היה זה קלמנט גרינברג, אי אז בשנות החמישים של המאה שעברה, שהגדיר ציור מסוג זה "אירוע", ואילף את מבטינו להתחקות אחר העקבות שמותירות מחוות הגוף על הבד: הציור כאוסף עדויות של הפעולה הציורית עצמה, עוצמתה או רכותה, גמגומה או רהיטותה, אורכה או נוקדנותה.

סוג אמנות זה, שהגיע לשיאו בשנות החמישים, הוליד מחדש, בשנות השמונים, פעילות נמרצת, ניאר-אקספרסיוניסטית, עתירה בצורות גולמיות, פרימיטיביסטיות, ובעלת תכנים רגשיים, סימבוליסטים, שהביטו אל העומק ההיסטורי והמיתי ויצאו משם להרפתקה ציורית רעננה. אמנים רבים הפיחו חיים בהיבטים מסוימים של המופשט האקספרסיוניסטי המקורי. האנרגיה הניאר-אקספרסיוניסטית הגיעה מאירופה – גרמניה, איטליה – עם אמנים מיתולוגיים כמו קיפר, ריכטר, והטרנס-אוונגרד נוסח קלמנטה, קיה, קוקי ופלדינו, והתקבעה בניו יורק. גם בישראל נוצר נוסח מקומי-בינלאומי חזק של ציור ניאר-אקספרסיוניסטי רומנטי ורגשי, למשל אצל ציבי גבע. ג'וליאן שנאבל, הכוכב המעורער של החזרה האקספרסיוניסטית לציור, טען שהניאר-אקספרסיוניזם

חן שיש לא היה לי לב להעיר אותך

גלריה גורדון